

Joan i Francesc, ànimes bessones
BERNABÉ DALMAU

LA VANGUARDIA 9 juny 2013

En menys de nou mesos s'ha escaigut el cinquantè aniversari dels tres grans esdeveniments que coronaren el breu però intens pontificat del papa Angelo Giuseppe Roncalli: la inauguració del concili Vaticà II (11 d'octubre), la publicació de la seva encíclica *Pacem in Terris* (11 d'abril) i el seu traspàs (3 de juny).

El primer tingué el ressò que es mereixia com a fet cabdal del catolicisme al segle XX i que ha merescut la celebració de l'Any de la Fe. L'aniversari de l'encíclica quedà bastant eclipsat pels primers passos del nou papa Francesc. I ara, el present aniversari de la mort -dilluns passat en va fer cinquanta anys- continua polaritzat per la singularitat del pontífex argentí.

Amb tot, no és atzarós que les coses siguin així. Des del primer moment s'ha establert en l'opinió popular un paral·lelisme entre els dos papes, afavorit per una certa semblança física i sobretot pels gestos innovadors. Pels gestos i per les paraules.

Quan llegim frases com ara: "El món s'interessa per fer diners; fruit de la vida i imposar-se costi el que costi, fins i tot, si convé, per desgràcia, amb prepotència", o "Els infants, quina riquesa, quina benedicció!", pensem que són extrems d'aquelles homilies diàries de Francesc a la capella de Santa Marta, quan de fet són citacions literals del papa Roncalli.

Hi ha algun llibre que ja presenta Francesc com el nou Joan XXIII. El sentit comú generalitzat ha teixit el paral·lelisme entre ambdós pontífexs per raó d'acudits imprevistos i de floretes captades al vol. Simultàniament, però, també des de la dreta matussera fins a l'esquerra que més ha aflat la forca, hi ha una expectativa que pren la forma d'aquell observar evangèlic propi dels fariseus: "Caldrà demostrar si Francesc és Joan XXIII". I si es demostra que no és el Roncalli fet a mida, ja se sap l'actitud a prendre: sumar-se des de dins als qui es miren l'espectacle des de fora.

El fet que Joan XXIII mereixés una caracterització més o menys mítica té una explicació. Erudit i culte com era, el Papa bo havia escollit per lema episcopal Obediència i pau, manllevat al cardenal Baronio, i això el feia capaç de superar amb bonhomia les situacions més complexes i alhora li facilitava la capacitat de mirar lluny. En aquest tarannà, ultra la virtut, hi comptà la professionalitat d'historiador: va saber valorar, i al mateix temps relativitzar, les coses en el moment i el grau oportuns.

Encara hi ha qui s'entrebanca en la qüestió de per què permeté una preparació tan mediocre del concili Vaticà II -la seva gran obra- per part dels organismes curials, blanc dels pares conciliaris des de les primeres sessions. En el fons, Angelo Giuseppe Roncalli sabia on anava. Tenia prou confiança en Déu i en si mateix per creure que, a fi de comptes, les seves línies s'imposarien

precisament gràcies a un exercici de llibertat responsable per part dels pares conciliars. I ho va saber concedir.

Aquesta concessió, que s'ajusta al "repartir la mesura del blat en temps oportú" tan propi dels homes penetrats per l'Evangeli, sembla que també és característica del papa Bergoglio. Molts diuen: encara no ha fet res. I efectivament, tan sols ha nomenat un grup de cardenals que es trobaran a primers d'octubre per donar els primers passos de la molt anhelada -des dels temps de Joan XXIII!- reforma de la cúria romana. Però, sense haver pres grans decisions, ha traspuat una manera de predicar el missatge cristià i un estil de viure que ha arribat des del primer moment a la gent.

Aquí els que donen la talla són els infants i els vells. El papa Joan XXIII fruïa molt anant pels hospitals i també repartint caramels. Ha passat a la història el cèlebre discurs de la lluna que pronuncià la nit que els romans festejaven l'obertura del concili i els demanà de portar la carícia del Papa als nens i als qui s'havien quedat a casa. Semblantment, Francesc es fa un tip d'entomar i besar infants, tot permetent-se més llicències ara que tot just comença a ser conegut: la gavardina negra i la boina propicien aquelles sortides que fins ara només trobàvem a la literatura i al cinema.

Però, si a més del somriure dels infants, ens fixem en l'alegria profunda dels ancians, és perquè els qui han omplert un dens full de serveis a Déu i a l'Església catòlica saben copsar les novetats i les imprevistes sortides de l'Esperit.

Per això no és estrany que Francesc faci l'elogi del paper dels avis en la transmissió de la fe. I els avis ho copsen: començant per la serenitat del papa Benet, passant pels plors de joia del cardenal Etchegaray, trobem nous Simeons que entonen el càntic dels qui creuen haver vist la salvació.

Entre ells, aquests darrers dies hem tornat a sentir un nonagenari singular, el bisbe secretari de Joan XXIII. Amb l'humor après del mestre, es pensà que algú li gastava una broma quan per telèfon sentí: "Monsenyor Capovilla, sóc el papa Francesc".

I ara resulta que el bisbe secretari de Joan XXIII ha confessat: "Al terme de la meva vida toco amb la mà com el papa Francesc posa avui damunt la taula algunes intuïcions del papa Joan". Posa com a exemple que, en el discurs als ambaixadors que li van presentar fa pocs dies les seves credencials, va dir que l'Església ha de preocupar-se d'una manera particular dels últims, tot repetint la mateixa frase del papa Joan en el missatge radiat un mes abans de l'obertura del concili: "L'Església és de tothom, i ningú no n'és exclòs, però és particularment l'Església dels pobres".

És una expressió que tots nosaltres hem sentit molt al llarg d'aquests anys, però ara sembla que els cristians ens la comencem a prendre seriosament, sense demagògia.

